

GÖSTERGE

ARAM EKİN DURAN
eduran@ekonomist.com.tr

Güven endekslerinde toparlanma eğilimi

Enflasyonda baz etkisi kaynaklı düşüş ve stabil seyreten dolar kuru, TÜİK ve TCMB tarafından gerek tüketici gerekse reel kesim tarafındaki güven endekslerinde toparlanma eğilimini artırdı. TCMB tarafından yayımlanan reel kesim güven endeksi bir önceki aya göre 1,8 puan artarak 103,4 oldu. Mevsimsellikten arındırılmamış Reel Kesim Güven Endeksi ise bir önceki aya göre 3,9 puan artarak 101,7 oldu. Gelecek üç aydaki ihracat sipariş miktarı, genel gidişat, son üç aydaki toplam sipariş miktarı, mevcut mamul mal stoku, sabit sermaye yatırım harcaması ve mevcut toplam sipariş miktarına ilişkin değerlendirmeler endeksi artış yönünde etkilerken, gelecek üç aydaki toplam istihdam ve gelecek üç aydaki üretim hacmine ilişkin değerlendirmeler endeksi azalış yönünde etkiledi. Aynı dönemde kapasite kullanım oranı ise düştü. Mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı aylık 0,6 puan düşüşle 75,8 oldu. Mevsimsel etkilerden arındırılmamış kapasite kullanım oranı ise bir önceki aya göre 1,2 puan azalarak yüzde 75,3'e geriledi.

TÜİK'in ocak ayı verilerine göre de ekonomide güvenin Aralık 2022'ye göre arttı. Ocak ayında güven endeksi eşik değer olan 100'ün altında kalsa da bir yılın en yüksek

TÜKETİCİ GÜVENİNDE SON 1 YILLIK DEĞİŞİM

Kaynak: TÜİK

SON 1 YILDA REEL KESİM GÜVENİ

Kaynak: TÜİK

seviyesine çıktı. Ekonomik güven endeksi 2022 Aralık ayında 98,1 iken, 2023 Ocak ayında yüzde 1,3 oranında artarak 99,3 değerini aldı. Bununla birlikte güven endeksi ocakta geçen aya oranla hizmet sektöründe yüzde 1,7, perakende ticaret sektöründe yüzde 1 azalırken ve inşaat sektöründe yüzde 0,6 arttı. Mevsim etkilerinden arındırılmış hizmet sektörü güven endeksi aralıkta 120,1 iken bu ay 118,1 değerini aldı. Hizmet sektöründe geçen aya göre son üç aylık dönemde iş durumu yüzde 0,1 artarken son üç aylık dönemde hizmetlere olan talep değişmedi, gelecek üç aylık dönemde hizmetlere olan talep beklentisi yüzde 5 azaldı.

TÜKETİCİ GÜVENİ
16 AYIN EN YÜKSEĞİNDE

Öte yandan TÜİK ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası iş birliğiyle yürütülen "Tüketici Eğilim Anketi" sonuçlarından hesaplanan mevsim etkilerinden arındırılmış

tüketici güven endeksi, ocakta Aralık 2022'ye göre yüzde 4,6 arttı. Aralık 2022'de 75,6 olan endeks, bu ay 79,1 olarak kayıtlara geçti. Böylece endeks, son 16 ayın en yüksek seviyesine ulaştı. Mevcut dönemde hanenin maddi durumu endeksi geçen ay 57,4 iken ocakta yüzde 7,4 artışla 61,6'ya yükseldi.

Turizm geliri 46 milyar doları aştı

Türkiye'nin rekor cari açığa karşı en önemli silahlardan olan turizm sektöründe bereketli bir dönem yaşanıyor. TÜİK'in 2022 yılının dördüncü çeyreğine ve yılın geneline ilişkin turizm istatistiklerine göre, turizm geliri 2022 yılında bir önceki yıla göre yüzde 53,4 artarak 46 milyar 284 milyon 907 bin dolar oldu. Bu yılki gelirin 34 milyar 477 milyon dolarını kişisel harcamalar, 11 milyar 807 milyon dolarını ise paket tur harcamaları oluşturdu.

Turizm geliri ekim, kasım ve aralık aylarından oluşan IV. çeyrekte bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 22,2 artarak 11 milyar 374 milyon dolar oldu. Turizm gelirinin yüzde 15,3'ü ülkemizi ziyaret eden yurt dışı ikametli vatandaşlardan elde edildi. Yıllık olarak bakıldığında, geceleme yapanların gecelik ortalama harcaması 89 dolar, yurtdışında ikamet eden vatandaşların gecelik ortalama harcaması ise 60 dolar oldu.

Dış ticaret açığı yüzde 137 arttı

Ekonomi yönetiminin 'yüksek kur-düşük faiz' politikası ile dış ticaret fazlası verileceğine dair planı, 2022 yılında rekor dış açık ile sonuçlandı. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ile Ticaret Bakanlığı iş birliğiyle genel ticaret sistemi kapsamında üretilen geçici dış ticaret verilerine göre; ihracat 2022 yılı Ocak-Aralık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 12,9 artarak 254 milyar 172 milyon dolar, ithalat yüzde 34 artarak 363 milyar 711 milyon dolar olarak gerçekleşti. Ocak-Aralık döneminde dış ticaret açığı yüzde 137 artarak 46 milyar 211 milyon dolar, 109 milyar 539 milyona yükseledi. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2021 Ocak-Aralık döneminde yüzde 83 iken, 2022 yılının aynı döneminde yüzde 69,9'a geriledi.

İHRACATTA ALMANYA İLK SIRADA

Ocak-Aralık döneminde ekonomik faaliyetlere göre ihracatta imalat sanayinin payı yüzde 94,6, tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörünün payı yüzde 3,1, madencilik ve taşocaklığı sektörünün payı yüzde 1,8 oldu. İthalatta, 2022 Ocak-Aralık döneminde ara mallarının payı yüzde 80,4,

SON 1 YILDA DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

(Milyar \$)			
Dönem	İhracat	İthalat	Dış denge
Ocak	17,6	27,8	-10,2
Şubat	20,0	27,9	-7,9
Mart	22,7	30,9	-8,2
Nisan	23,4	29,5	-6,1
Mayıs	19,0	29,6	-10,6
Haziran	23,4	31,6	-8,2
Temmuz	18,6	29,2	-10,7
Ağustos	21,3	32,5	-11,2
Eylül	22,6	33,0	-10,4
Ekim	21,3	29,3	-8,0
Kasım	21,9	30,7	-8,8
Aralık	22,9	32,6	-9,7
TOPLAM	254,2	363,7	-109,5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TİM

sermaye mallarının payı yüzde 11,1 ve tüketim mallarının payı yüzde 8,4 oldu. Ocak-Aralık döneminde ihracatta ilk sırayı Almanya aldı. Almanya'ya yapılan ihracat 21 milyar 145 milyon dolar olurken, bu ülkeyi sırasıyla; 16 milyar 882 milyon dolar ile ABD, 13 milyar 751 milyon dolar ile Irak, 13 milyar 11 milyon dolar ile Birleşik Krallık, 12 milyar 354 milyon dolar ile İtalya takip etti. İlk 5 ülkeye yapılan ihracat, toplam ihracatın yüzde 30,4'ünü oluşturdu.

İTHALATTA RUSYA LİDER

İthalatta Rusya Federasyonu ilk sırayı aldı. Aralık ayında Rusya Federasyonu'ndan yapılan ithalat 4 milyar 546 milyon dolar olurken, bu ülkeyi sırasıyla; 3 milyar 642 milyon dolar ile Çin, 2 milyar 469 milyon dolar ile Almanya, 2 milyar 462 milyon dolar ile İsviçre, 1 milyar 409 milyon dolar ile İtalya izledi. İlk 5 ülkeden yapılan ithalat, toplam ithalatın yüzde 44,5'ini oluşturdu. Ocak-Aralık döneminde ithalatta ilk sırayı Rusya Federasyonu aldı. Rusya Federasyonu'ndan yapılan ithalat 58 milyar 853 milyon dolar olurken, bu ülkeyi sırasıyla; 41 milyar 354 milyon dolar ile Çin, 24 milyar 33 milyon dolar ile Almanya takip etti.

İmalat PMI'dan olumlu haber

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat sanayi performansında en hızlı ve güvenilir referans kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat PMI, Ocak 2023'te yeniden eşik değerini üzerine çıktı ve 50,1'e yükseldi. PMI, böylece 10 aylık daralma döneminin sona erdiği sinyali verdi ve sektördeki faaliyet koşullarının genel olarak istikrarlı seyrettiğini gösterdi. Raporla birlikte üretim ve yeni siparişleri artırdı. Üretimde en güçlü artış ve yeni siparişlerde en hızlı genişleme elektrikli ve elekt-

SON 1 YILDA İMALAT PMI

Kaynak: ISO

ronik ürünlerde olurken, üretim sadece gıda ürünleri ve tekstilde yavaşladı. Nispeten olumsuz bir gelişme ise hemen hemen tüm sektörlerde maliyet enflasyonunun yükselmesi ve satış fiyatlarının genel olarak hızlı artması oldu. Yeni ihracat siparişlerinde pozitif görünüm daha sınırlı gerçekleşirken, istihdam da çoğu sektörde arttı. Satış fiyatlarında artışın yavaşladığı tek sektör, zayıf talebin fiyatlama gücünü kısıtladığı tekstil oldu. Enflasyonist baskıların güçlenmesine rağmen, birçok sektör talep ortamındaki iyileşmenin etkisiyle satın alma hacmini artırdı.

Ayakkabıda pazar kaybetmemek ve enflasyonla mücadeleye destek için kârımızdan feragat ettik

HABER MERKEZİ
İSTANBUL - TASD Başkanı Berke İçten, "68'incisini düzenlediğimiz fuarımıza 60'ı yabancı olmak üzere 470'in üzerinde firma katılıyor. Katılımcıların yüzde 10'undan fazlasını İtalya, Almanya, İspanya, Portekiz, Polonya ve İran'ın da aralarında bulunduğu 12 ülkeden gelen firmalar oluşturuyor. Bu sezon yerli ve yabancı ziyaretçi sayısının 25 bine ulaşacağını tahmin ediyoruz.

Ote yandan hem uzun çabalarla kazandığımız yabancı müşteriyi bu zor dönemde kaybetmemek, hem de enflasyonla mücadeleye katkı sunmak için AYSAD ve TASD olarak fiyatların yüzde 10 aşağıya çekilmesi konusunda tavsiye karar aldık" dedi.

Türkiye Ayakkabı Sanayicileri Derneği (TASD) tarafından 68'incisi düzenlenen ve alanında Avrupa'nın en büyük organizasyonu olan Uluslararası AYMOD Ayakkabı Moda Fuarı başladı. 470'in üzerinde yerli ve yabancı katılımcı firmanın yer aldığı fuarı yedi bini yabancı alıcı olmak üzere toplam 25 bin kişinin ziyaret etmesi bekleniyor.

TASD Başkanı Berke İçten ayakkabı sanayinin 2022'de hem iç hem de dış pazarda başarılı bir performans gösterdiğini hatırlattı. 2022'yi 1,2 milyar dolar ihracatla kapattıklarını, 2023'e de 1,5 milyar dolar hedefi ile başladıklarını bildiren İçten, şunları söyledi:

DEVLETİMİZDEN VERGİ VE SGK PRİMLERİNDE İNDİRİM BEKLİYORUZ

"Ayakkabı, Türkiye'nin geleneksel sektörleri arasında yer alıyor. Yıllık 550 milyon çiftle dünyanın altıncı, Avrupa'nın en büyük üretim kapasitesine sahibiz. 320 bini bulan çalışan sayımızla istihdamda da önemli bir katkı sunuyoruz. İçliçlik, elektrik ve yan sanayi ürünleri başta olmak üzere maliyetlerdeki yüksek artış nedeniyle fiyat tutturmakta zorlandığımız için son aylarda ciddi bir müşteri kaybıyla karşı karşıya kaldık. AB üyesi Portekiz bile fiyat konusunda Türkiye'den daha avantajlı konuma geldi. Bir yıl öncesine göre maliyetlerimizde dolar bazında yüzde 35 artış oldu.

Oysa biz müşterilerimize en fazla yüzde 15 fiyat artışını kabul ettirebiliyoruz. Kalan yüzde 20'nin yüzde 10'unu elektrik fiyatlarındaki indirimler, navlun ve emtia maliyetlerindeki gerilemenin yanı sıra kârımızdan da feragat ederek tolere edebilececek duruma geldik. Nitekim AYMOD Fuarı öncesi bu konuda Ayakkabı Yan Sanayicileri Derneği (AYSAD) ve firmalarımızla yaptığımız değerlendirme sonucu bir mutabakata vardık. Hem hem uzun çabalarla kazandığımız yabancı müşteriyi bu zor dönemde kaybetmemek, hem de enflasyonla mücadeleye katkı sunmak için AYSAD ve TASD olarak fiyatların yüzde 10 aşağıya çekilmesi konusunda tavsiye karar aldık. Diğer yüzde 10'luk fark için de devletimizden altı ay gibi geçici süreyle de olsa vergi ve SGK primlerinde indirim bekliyoruz. Devletimizin imkânlarının sınırlı olduğunu biliyoruz. Biz nakit desteği istemiyoruz. İhracat garantisi ve işçi çıkarmama kaydıyla firmalara bu kolaylıklar sağlanabilirse hem ihracatımızın gerilemesini hem de istihdam kaybını önleyebiliriz."

AYMOD'A YURT DIŞINDAN KATILAN FIRMA SAYISI İLK KEZ YÜZDE 10'U AŞTI

Berke İçten, sektörde müşteri kayıplarının yaşandığı bir dönemde düzenledikleri AYMOD'a en geniş katılımcı ve ziyaretçiyi getirmek için yoğun bir mesai harcadıklarını vurguladı.

Fuara, 60'ı yabancı olmak üzere 470'in üzerinde firmanın katıldığını bildiren İçten, "Bu sezon İtalya, Almanya, İspanya, Portekiz, Polonya ve İran'ın da aralarında bulunduğu 12 ülkeden katılımcılarımız var. Yabancı firma sayısının ilk kez yüzde 10'un üzerine çıktığı AYMOD'a yedi bini yabancı 25 bin ziyaretçi bekliyoruz. AYMOD'da kurulacak yeni iş birliklerinin ihracatımıza pozitif yansımaları olacağına inanıyoruz" diye konuştu.

Açılış törenine katılan başkanlar ise şu görüşleri dile getirdiler:

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM)

Başkanı Mustafa Gültepe: KAMUNUN OLUMLU ADIMLARI MORAL MOTİVASYONUMUZU ARTIRIYOR

"İhracatta özellikle son iki yılda büyük bir ivme yakaladık. 2022'yi 254,2 milyar dolar gibi rekor bir ihracatla kapattık. Cumhuriyetimizin 100'üncü kuruluş yıl dönümünü kutlayacağımız bu yıl da aynı ivmeyi sürdürmek istiyoruz.

Son dönemde kamu tarafından ihracatçıların için güzel haberler geliyor. Bir ay içinde elektrik ve doğalgaz fiyatlarında iki kez indirim yapılması maliyet baskısını altındaki firmalarımıza biraz olsun nefes aldırdı. Uygun koşullu finansmana birkaç ay öncesine göre daha kolay erişebiliyoruz. Merkez Bankası'nın son düzenlemeleri de ihracat yapan firmalarımız açısından olumlu bir adım oldu. Bu tür adımlar firmalarımızın ve ihracat ailemizin moral motivasyonunu artırıyor.

Küresel pazarlarda talep daralması nedeniyle ihracatımızın artış hızında bir yavaşlama var. Bizim her şeye rağmen, çarkları durdurmamamız, üretim ve ihracatta 2022'nin ilk yarısındaki ivmeyi yeniden yakalamamız gerekiyor. Bunun bir yolu da ihracatçılarımızın yeni pazarlara açılmasından geçiyor. Ticaret Bakanlığımızın 'Uzak Ülkeler Stratejisi' bu yolda bize yeni fırsatlar sunuyor. TİM olarak bu fırsatı en iyi şekilde değerlendirmek istiyoruz. Ocak ayında Venezuela ve Pakistan'a ticaret heyetleri düzenledik. 19'u ilk çeyrekte olmak üzere birliklerimizle birlikte bu yıl 100 ticaret heyeti planladık. Ayrıca 45 alım heyetini ülkemizde ağırlyayacağız. Dünyanın dört bir yanında 250 fuara katılacağız."

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı

Şekib Avdağlı:

AYAKKABI E-İHRACATTA PİLOT SEKTÖR OLABİLİR

"AYMOD'u ayakkabı ihracatımızın büyümesi açısından çok önemsiyoruz. Fuarımızın mutlaka ilave ihracat müşterisi kazandıracağından eminiz. Artık biz bu sektörde sadece ürün satan değil bir trend olmak durumundayız. Daha çok markalaşma konusunda gerekli adımları atmamız gerekiyor. Türkiye'de üretilen her ürünü dünyanın her yerindeki tüketicilere ulaştırmalıyız. E-ihracatımız dünya ortalamasının altında. Bunu yükseltmemiz gerekiyor. Ayakkabı bu konuda pilot sektör olabilir."

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı

Erdal Bahçivan:

SEKTÖR SAHİP OLDUĞU DİNAMİZMLE MEVCUT SIKINTILARINI AŞACAK

"Bugün birtakım ekonomik gerçeklerin yarattığı sıkıntılar yaşıyoruz olabilir ama bu sektör sahip olduğu dinamizm ve deneyimle bunu başarıyla aşacaktır. Sektörün en önemli özelliği de yeni nesillerin sektörü kendi vizyonları ile daha da ileriye taşıyacak olması. İSO olarak Ekim 2022'de Endüstriyel Tasarım ve Prototipleme Merkezimiz olan İSO ETP'yi açtık. Bu merkez ürün geliştirme noktasında sizin hizmetinde. Merkezimizi kullanmanızı ve bu fırsatı değerlendirmenizi bekliyoruz."

İstanbul Deri ve

Deri Mamulleri

İhracatçıları Birliği

(İDMİB) Başkanı

Güven Karaca:

İHRACATÇILARIMIZ

İÇİN İKİ RİSK BİZİ

BEKLİYOR

"İhracatçılarımız için iki risk bizi bekliyor. Birincisi kur nedeniyle fiyat tutturamamamız. Geçen sene, 6 ay önce rakip firmalarımızın ve rakip ülkelerimizin gerisindeyken, bugün 4 Euro daha pahalı duruma düştük...

Diğer taraftan ayakkabı ithalatımız geçen seneye oranla yüzde 63 arttı. Burası da bizim için çok önemli."